

RECENZÍÓK

Cikkismertetés: A halálzási okok sokféleségének tendenciái és meghatározó tényezői globális perspektívában (1990–2019)

Article review: Trends, and determinants of cause-of-death diversity in a global perspective (1990–2019)

Ismertető: [Devosa Iván](#)

Doi: [10.58701/mej.13201](https://doi.org/10.58701/mej.13201)

Ismertetett cikk: Calazans, J.A., Permanyer, I. (2023) Levels, trends, and determinants of cause-of-death diversity in a global perspective: 1990–2019. *BMC Public Health* 23, 650. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15502-4>

Kulcsszavak: halálzási okok sokfélesége; egészségügyi egyenlőtlenségek; halandóság; öregedés
Keywords: *cause of death diversity; health inequality; mortality; ageing*

ELŐZMÉNYEK

Míg a vezető halálzási okokról és azok időbeli alakulásáról sokat tudunk, a halálzási okok sokféleségéről sokkal kevesebb ismerettel rendelkezünk. A halálzási okok sokfélesége a népesség egészségi állapotának heterogenitását jelzi, amelyet a jelenlegi egészséggel kapcsolatban megfigyelhető változások tanulmányozása során eddig nagyrészt figyelmen kívül hagytak.

MÓDSZERTAN

Regionális és országos becsléseket adtak a kutatók a halálzási okok sokféleségére vonatkozóan 1990 és 2019 között. A Global Burden of Disease projekt adataira támaszkodtak 21 féle halálzási okra vonatkozó információk felhasználásával. Az eredményeket 204 országra és területre vonatkozóan ismertették, külön a

nőkre és külön a férfiakra vonatkozóan. A halálzási okok sokféleségét az életkor, illetve halálzási ok szerint bontották.

EREDMÉNYEK

A halálzási okok sokfélesége a világ minden régiójában csökkent, kivéve Latin-Amerikát és a Karib-térséget, a magas jövedelmű országok régióját, valamint a közép-európai, kelet-európai és közép-ázsiai nőket. A felnőttkori és az idősebb korban bekövetkezett halálzás változásai voltak leginkább felelősek a halálzási okok diverzitásának változásáért, kivéve Dél-Ázsia és Afrika Szaharától délre fekvő régióit, ahol a csecsemő- és gyermek-halandóság még mindig nem elhanyagolható szerepet játszik. A halálzási okok sokfélesége, a várható élettartam és az élettartambeli egyenlőtlenségek közötti kapcsolat egyáltalán nem monoton: a töréspontok nemenként és indikátoron-

ként eltérők. A már most is hosszú életet biztosító országok között a várható élettartam további növekedése az élettartambeli egyenlőtlenségek csökkenésével, de ez egyben a halálozási okok sokféleségének növekedésével jár.

KÖVETKEZTETÉSEK

A halandóság csökkenésével nincs általános út a halálozási okok alacsony diverzitása felé, ami kétségessé teszi az epidemiológiai átmenet elmélet alkalmazását a magas és közepes halálozási arányú országok halálozási okaiban bekövetkező változások előrejelzésére. Az egyének halálozási életkorának kitolódása és növekvő kiszámíthatósága ellenére az alacsony halálozási arányú népesség egyre heterogénebb összetételű: ellenálló vagy éppen sérülékenyebb egyénekből áll, ami növeli az idősek egészségi profiljának sokféleségét – ez potenciálisan megnehezítheti a hosszú élettartam további javulását. A halálozási okok sokfélesége tükrözi az országok közötti és az országokon belüli életkörülményeket, és ezeket nagymértékben befolyásolhatják a világjárványok

megjelenése (mint azt a COVID-19 világjárvány is bizonyítja), valamint a geopolitikai feszültségek, a gazdasági instabilitás, a háborúk, a növekvő egyenlőtlenségek, a természeti erőforrások kimerülése és a környezet pusztulása. Ezek a tényezők (önmagukban vagy egymással együttesen) a halálozási arányok megfordulását okozhatják, és hozzájárulhatnak a meglévő egészségegyenlőtlenségek növekedéséhez – így a halálozási okok sokféleségének jövőbeli tendenciái különösen bizonytalanok.

AJÁNLÁS

Mivel magyarországi is előregedő társadalom (Mélypataki, Lipták, Pusztahelyi, Varga,2023), így a tanulmányban leírtak különösen fontosak lehetnek a hazai szakemberek számára. A magyarországi halálozási okok minél részletesebb felkutatása és azoknak megértése javíthatja a későbbi népegészségügyi programokban megfogalmazott célok pontosságát, illetve a magyar népesség egészségi állapotában megfelelő prioritásokat lehetne kijelölni ezen adatok pontos ismeretében is.

HIVATKOZÁSOK

- Calazans, J.A., Permanyer, I. Levels, trends, and determinants of cause-of-death diversity in a global perspective: 1990–2019. BMC Public Health 23, 650 (2023). <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15502-4>
- Mélypataki, G., Lipták, K., Pusztahelyi, R., & Varga, K. (2023): Az előregedő társadalom holisztikus vizsgálata a társadalmi innováció tükrében. Miskolci Jogi Szemle, 18(1), 38-54. <https://doi.org/10.32980/MJSz.2023.1.38>

INFORMÁCIÓK A SZERZŐRŐL

Devosa Iván
Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar, Kecskemét
ivan@devosa.hu

CIKKINFORMÁCIÓK

Beküldve: 2023. 11. 20.
Elfogadva: 2024. 01. 07.
Megjelentetve: 2024. 03. 11.

Copyright © 2024 Devosa Iván. Kiadó: Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0 licenstszerződés alapján.